

KAUHAVAN KAUPUNKI

ARVIOINTIKERTOMUS VUODELTA 2022

Sisällysluettelo

Johdanto	3
1. Tarkastuslautakunta	4
1.1 Tarkastuslautakunnan tehtävät ja asema	4
1.2 Tarkastuslautakunnan kokoonpano	4
1.3 Tarkastuksen järjestäminen	5
1.4 Vuoden 2021 arviointikertomuksen käsittely, toimenpiteet ja kommentit.....	5
2. Tavoitteiden toteutumisen arviointi vuonna 2022	6
2.1 Kaupungin talous	6
2.2 Kaupungin henkilöstö	8
2.3 Investoinnit.....	9
2.4 Yleishallinto	10
2.5 Sivistystoimiala	11
2.6 Tekninen toimiala	13
3 Yhteenveto	15
Allekirjoitukset.....	16

Johdanto

Vuosi 2022 jää historiaan viimeisenä vuotena, jolloin kuntien vastuulle kuului sosiaali- ja terveystalouden sekä pelastustoimen järjestäminen. Vaikka sote-menot rasittivat kaupungin taloutta 3,1 miljoonaa euroa budjetoitua korkeampana, muodostui tilikauden tulos kuitenkin 2 miljoonaa euroa ylijäämäiseksi. Sote-toimintojen osalta yli 800.00 euron tulosvaikutusta tuli myös Eskoon kuntayhtymän ja Etelä-Pohjanmaan sairaanhoitopiiriin jakaessa taseisiin kertyneet ylijäämät jäsenkunnilleen. Sote-toimintojen siirtyminen hyvinvointialueille on vuonna 2022 näkynyt myös kaupungin työntekijöiden työpöydillä erilaisina valmistelutehtävinä. Kauhavalta siirtyi hyvinvointialueelle myös oppilashuolto ja sote-aterioiden valmistus.

Vuosi oli Kauhavalla muillakin tavoin poikkeuksellinen, sillä organisaatorakenteeseen tehtiin muutoksia ja vuoden aikana irtisanoutuivat sekä sivistysjohtaja, että kaupunginjohtaja. Kaupunginjohtajan sijaisuutta on 15.8.2022 alkaen hoitanut hallintojohtaja Liisa Salo. Organisaatorakenteen muutosten yhtenä tavoitteena on ollut jakaa toimistohenkilöstön resurssit joustavammin eri toimialueille. **Tarkastuslautakunta haluaa kiinnittää erityistä huomioita organisaatorakenteiden kehittämiseen myös jatkossa. Sote-toimintojen siirtyessä pois kaupungilta, organisaatorakenne muuttuu ja resurssien organisointia tulee aktiivisesti kehittää huomioiden työntekijöiden jaksaminen ja työhyvinvointi.**

Vuoden 2022 aikana Kauhavalle saapui lähes 400 sotapakolaista, joita sijoitettiin kaupungin omistamiin huoneistoihin ja lapsille järjestettiin perusopetukseen valmistavaa opetusta. Venäjän hyökkäys Ukrainaan sai Suomen kunnat kiinnittämään enemmän huomioita omaan varautumis- ja turvallisuussuunnitteluun. Sodan aiheuttama energiakriisi ja siitä johtuva pelko talven sähköpulasta sai Kauhavan kaupunginkin varautumaan tilanteeseen mm. varavirtalähteiden hankkimisella. Kaupungin oma turvallisuussuunnitelma on päivitetty viimeksi vuonna 2013. **Tarkastuslautakunta kehottaakin, että muuttuneen maailmantilanteen vuoksi kaupungin turvallisuussuunnitelmaa ja huoltovarmuutta tulisi tarkastella ja päivittää vastaamaan nykyisiä toimintaympäristön uhkia ja riskejä.**

Aluevaalit järjestettiin tammikuussa 2022. Vaaleissa valittiin uusien hyvinvointialueiden aluevaltuustot ensimmäiselle nelivuotiskaudelle. Hyvinvointialueen valtuustossa ja lautakunnissa on hyvä kauhavalainen edustus, mutta hallituksesta edustus puuttuu. **Vaikka järjestämisvastuu on sotepalveluiden osalta siirtynyt hyvinvointialueelle, haluaa tarkastuslautakunta painottaa yhteistyön merkityksen tärkeyttä hyvinvointialueen ja muiden alueiden sote- ja hyte-toimijoiden kesken. Tähän liittyen on myös kiinnitettävä huomioita siihen, että hyvinvointialueen ja kaupungin omat suunnitelmat ovat linjassa keskenään. Yhteistyötapaamisissa tulee myös käydä keskustelua siitä, millaisia työryhmiä voitaisiin mahdollisesti yhdistää alueellisesti ja mitkä työryhmät ovat jatkossakin tarpeellisia kaupunkitasolla.**

Tarkastuslautakunta on noudattanut työssään ohjeellisena valtuustokaudeksi laatimaansa arviointisuunnitelmaa. Tarkastuslautakunnan suorittama arviointi perustuu pääosin valtuuston asettamiin taloudellisiin ja toiminnallisiin tavoitteisiin, tilinpäätökseen 2022, toimielinten ja viranhaltijoiden päätöksiin, pöytäkirjamateriaalien läpikäyntiin, tarkastuslautakunnan ja arviointiorganisaation kokouksissa saatuihin selvityksiin sekä tilintarkastajan raportointiin.

1. Tarkastuslautakunta

1.1 Tarkastuslautakunnan tehtävät ja asema

Valtuusto asettaa tarkastuslautakunnan toimikauttaan vastaavien vuosien hallinnon ja talouden tarkastuksen järjestämistä varten. Tarkastuslautakunnan on valmisteltava valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat sekä arvioitava, ovatko valtuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet toteutuneet. Tarkastuslautakunta on lakisääteinen lautakunta ja se toimii suoraan kaupunginvaltuuston alaisena.

Kuntalain lisäksi tarkastuslautakunnan tehtävistä määrätään kaupunginvaltuuston hyväksymässä hallintosäännössä.

Tarkastuslautakunnan tulee kuntalain 121 §:n mukaan:

- 1) valmistella valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat;
- 2) arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla;
- 3) arvioida talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyttä, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää;
- 4) huolehtia kunnan ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta;
- 5) valvoa 84 §:ssä säädetyn sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuustolle tiedoksi;
- 6) valmistella kunnanhallitukselle esitys tehtäviään koskeviksi hallintosäännön määräyksiksi sekä arvioinnin ja tarkastuksen talousarvioksi.

1.2 Tarkastuslautakunnan kokoonpano

Lautakunta on toiminut vuonna 2022 seuraavassa kokoonpanossa:

Puheenjohtaja	Takala Vesa
Varapuheenjohtaja	Ekola Mika
Jäsen	Autio Tuomo
Jäsen	Hauta Tiina
Jäsen	Loukasmäki Leena
Jäsen	Puhtimäki Anna-Maija
Jäsen	Sandvik Jan-Erik
Jäsen	Ylinen Virva

Lautakunnan sihteerinä ja pöytäkirjanpitäjänä on toiminut JHT, HT Helena Järvenpää. Esittely lautakunnassa tapahtuu puheenjohtajan selostuksen pohjalta.

Tarkastuslautakunnan kilpailutuksen perusteella Kauhavan kuntakonsernin tilintarkastajana on toiminut KPMG Julkistarkastus Oy, vastuunalaisena tilintarkastajana JHT, HT Helena Järvenpää.

1.3 Tarkastuksen järjestäminen

Kauhavan kaupungin tarkastuslautakunnan toimintaa sääntelee kuntalain lisäksi kaupungin hallintosääntö, kaupungin konserniohje ja sisäisen tarkastuksen toimintaohje.

Tarkastuslautakunta on tehtävän suorittamiseksi perehtynyt valtuuston asettamiin tavoitteisiin ja kaupunginhallituksen toimintakertomuksessa esittämään tavoitteiden toteutumista koskevaan raportointiin. Arviointitoimikunnan kokouksiin on kutsuttu lautakuntien edustajia, luottamushenkilöitä sekä viranhaltijoita esittelemään vastuualueensa toimintaa sekä tavoitteiden toteutumista

Kokouksissaan lautakunta on kuullut luottamushenkilöitä ja viranhaltijoita sekä eri toimialueiden esimiehiä kaupungin toimintaan ja talouteen liittyvissä asioissa. Kaupunginvaltuuston asettamia tavoitteita ja niiden toteutumista on seurattu myös kaupunginhallituksen antaman toimintakertomuksen ja toimielinten pöytäkirjojen avulla.

Lautakunnan kokouksissa on ollut kuultavina:

Kaupunginjohtaja	Markku Lumio
Hallintojohtaja	Liisa Salo
Sivistystoimenjohtaja	Markku Viitasaari
Sivistystoimenjohtaja	Jonna Heikkilä
Opintojohtaja	Atte Hotti
Tekninen johtaja	Antti Hakola
Yhdyskuntatekniikan päällikkö	Raimo Rajala
Rakentamispäällikkö	Maria Annala
Tilapalvelupäällikkö	Ulla Salminen
Henkilöstöjohtaja	Päivi Niemistö
Elämänlaatu palveluiden esimies	Päivi Paavola

Lisäksi tarkastuslautakunnan joukostaan valitsema arviointitoimikunta on kuullut arviointitoimikunnan kokouksissaan kaupungin johtavia virkahenkilöitä ja muita työntekijöitä sekä kolmannen sektorin toiminnanjohtajia.

1.4 Vuoden 2021 arviointikertomuksen käsittely, toimenpiteet ja kommentit

Kaupunginvaltuusto on käsitellyt tarkastuslautakunnan hyväksymän arviointikertomuksen vuodelta 2021 20.6.2022 § 32, **mutta arviointikertomuksessa esiin nostettuihin havaintoihin ei olla saatu lausuntoa.**

2. Tavoitteiden toteutumisen arviointi vuonna 2022

2.1 Kaupungin talous

Kuntalain 113 §:n mukaan kunnanhallituksen on laadittava tilikaudelta tilinpäätös tilikautta seuraavan vuoden maaliskuun loppuun mennessä ja annettava se tilintarkastajien tarkastettavaksi. Tilintarkastajien on tarkastettava tilinpäätös toukokuun loppuun mennessä. Kunnanhallituksen on saatettava tilinpäätös tilintarkastuksen jälkeen valtuuston käsiteltäväksi. Valtuuston on käsiteltävä tilinpäätös kesäkuun loppuun mennessä.

Kauhavan kaupunki teki vuonna 2022 ylijäämää 2,0 miljoonaa euroa. Tulokseen vaikuttivat erityisesti verotulojen kasvu, sekä Eskoon kuntayhtymän ja Etelä-Pohjanmaan sairaanhoitopiirin jakamat taseeseen kertyneet ylijäämät. Konsernitasolla tarkasteltuna ylijäämää kertyi 4 miljoonaa euroa. Ylijäämän myötä kaupunki saavutti talouden tasapainottamiselle asetetun tavoitteen ja taseeseen kertynyt ylijäämä kasvoi 11.489.000 euroon.

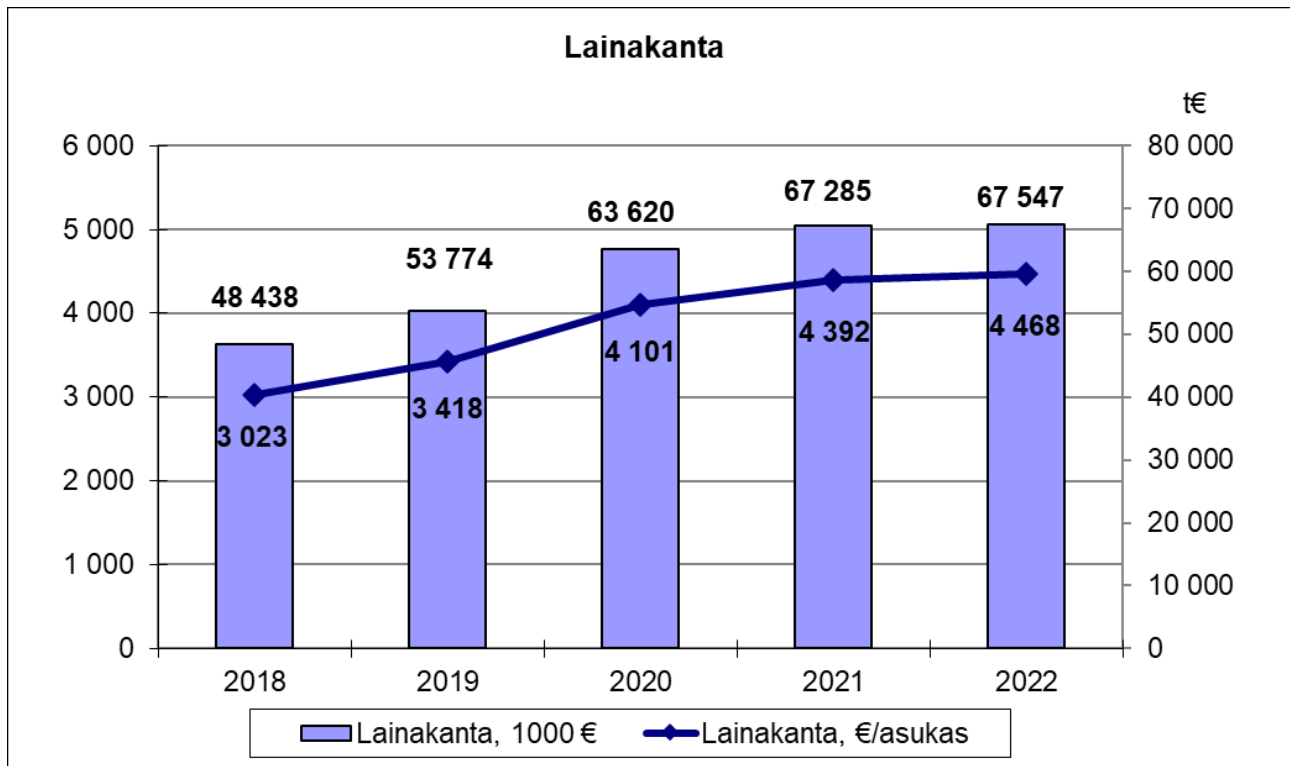
Talousarvioon verraten kaupungin toimintamenot kasvoivat yli 3,2 miljoonaa euroa, toisaalta myös kaupungin toimintatuotot ja verotulot kasvoivat. Käyttötalousmenot toteutuivat toimielinکوhtaaisia määrärahoja suurempina kaupunginhallituksen, perusturvan, kasvatus- ja opetuslautakunnan sekä teknisen lautakunnan osalta. Merkittävin ylitys kohdistui sosiaali- ja terveyspalveluihin, kun Kuntayhtymä Kaksineuvoisen maksuosuus oli 3,1 miljoonaa euroa budjetoitua suurempi. Kaupunginhallituksen määrärahojen ylittyminen johtui vastaanottopalvelujen järjestämisestä kuntamallisopimuksen mukaisesti. SPR korvasi aiheutuneet kustannukset.

Kaupungin kokonaisverotulot vuonna 2022 olivat noin 59 miljoonaa euroa, eli kasvua viime vuoteen verrattuna oli noin 2,2 miljoonaa euroa. Kunnallisveron tuotto oli 49,8 miljoonaa euroa (47,8 miljoonaa euroa vuonna 2021), yhteisöveron 5,3 miljoonaa euroa (4,9 miljoonaa euroa vuonna 2020) ja kiinteistöveron 3,9 miljoonaa euroa (4,0 miljoonaa euroa). Kasvua oli muiden paitsi kiinteistöveron tuoton osalta. Valtionosuuksia kertyi 56,7 miljoonaa euroa, mikä on 3,5 miljoonaa euroa enemmän kuin vuonna 2021.

Vuoden 2022 vuosikate oli noin 8,3 miljoonaa euroa kun se 2021 vuonna oli 8,7 miljoonaa euroa. Vuosikate oli 2,5 miljoonaa euroa parempi kuin talousarviossa oli arvioitu. Vuosikate riitti kattamaan suunnitelman mukaiset poistot. **Tarkastuslautakunta huomioi edelleen, että merkittävien investointiohjelmien myötä kaupungin vuosittainen poistotasoo tulee lähivuosina kasvamaan, mikä heikentää vuosikatteen ja poistojen suhdetta.**

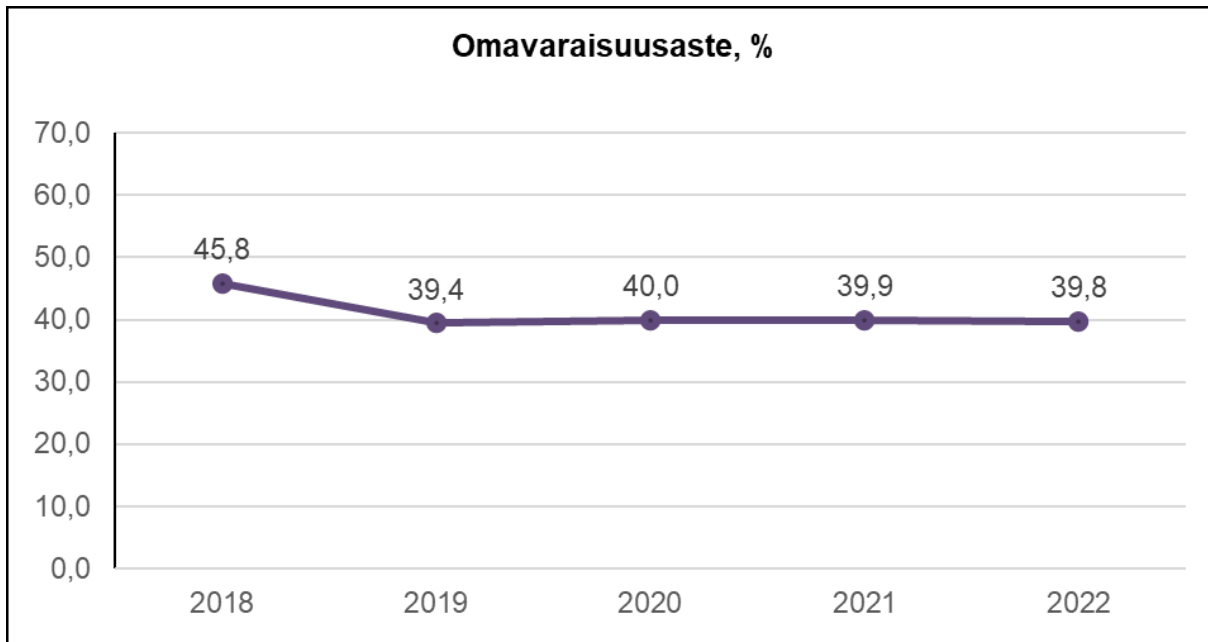
Kauhavan kaupungin lainakanta on noussut viidessä vuodessa 19,1 miljoonalla eurolla (+39,5 %) ja oli vuoden 2022 lopussa 67,6 miljoonaa euroa. Vuonna 2022 kaupungin laskennallinen lainahoitokate laski ollen 0,99. Lainanhoitokatteen tunnusluku kuvaa kykyä hoitaa lainoista aiheutuvia velvoitteita ja sen tulisi olla 1 tai suurempi. Vuoden 2022 vuoden yleisesti maailmalla nousuun lähteneet korkokulut eivät ehtineet kuin osin realisoitua kaupungin lainojen osalta. Korkokulut vuonna 2022 olivat 290 tuhatta euroa, eli ne kasvoivat 20 tuhatta euroa vuodesta 2021. **Kasvavasta korkotasosta johtuen tarkastuslautakunta on erityisen huolissaan kunnan lainakannan kehityksestä.**

Lainakannan kehitystä kuvaa seuraava taulukko:

Asukaskohtainen lainamäärä Kauhavalla oli vuoden 2022 lopussa 4.468 euroa. Lainamäärä on noussut viidessä vuodessa 1.369 €/asukas. Tämä tunnusluku on korkeampi kuin Suomen kuntien keskimääräinen asukaskohtainen lainakanta, joka on ennakkotiedon mukaan 3.440 euroa. Etelä-Pohjanmaan kuntien keskimääräinen lainakanta vuonna 2021 oli 4.559 euroa. Lainakannan kasvu Kauhavalla johtuu suurista investoinneista. Konsernin osalta lainakanta per asukas on 10.671 euroa per asukas.

Kauhavan kaupungin omavaraisuusaste on ollut vuodesta 2018 alle 50 prosenttia, mitä pidetään kohtuullisen tason rajana. Vuonna 2021 kaikkien kuntien keskimääräinen omavaraisuusaste oli 58,9 prosenttia Etelä-Pohjanmaan kuntien keskiarvon ollessa 41,7 prosenttia. Kauhavan tunnusluku heikkenemiseen vaikuttaa lainamäärän kasvu. Omavaraisuusastetta kuvaa seuraava taulukko:

Kauhavan kaupungin taseessa on kertynyttä ylijäämää noin 11,5 miljoonan euroa. Kunnittainen vertailu on mahdollista asukasta kohden lasketun kertyneen yli-/alijäämän puitteissa. Kauhavan kaupungilla on kertynyttä ylijäämää 760 euroa/asukas. Vuonna 2021 kaikkien kuntien keskimääräinen asukaskohtainen taseen kertynyt ylijäämä oli 2.518 euroa ja Etelä-Pohjanmaan kuntien 653 euroa.

Inflaatio korotti kustannuksia merkittävästi usealla toimialalla. Esimerkiksi materiaalien hinnannousu, ruoan valmistuskustannusten kasvu ja polttoaineen hinta kasvattivat kustannuksia. Hintakehitystä tulee seurata säännöllisesti.

Tarkastuslautakunta edellyttää jatkossakin kaupungilta talouden aktiivista seuranta. Etenkin vuoden 2023 osalta talouden suunnittelua haastaa kaupungin toimintakentän muutos ja sen vaikutukset myös tulopuolelle. Toisaalta sote-menojen poistuminen kaupungilta arvioiden mukaan lisää kaupungin talouden ennustettavuutta.

Kaupungin strategian mukainen tavoite on pitää kaupungin talous tasapainossa hyvinvointiuudistuksen jälkeenkin. Tämänhetkisten tilinpäätöksen tietojen valossa tavoite on toteutunut vuoden 2022 osalta, sillä tilikauden tulos oli ylijäämäinen ja kumulatiivinen ylijäämä kasvoi.

2.2 Kaupungin henkilöstö

Koko henkilöstön määrä 2022 vuoden lopussa oli 590 henkilöä, kun se edellisenä vuotena oli 626 ja 2020 vuotena 646. Henkilöstökulut pienenevät edellisvuodesta 1,3 miljoonaa euroa. Kulujen pienentyminen selittyy osin maatalous- ja turkistarhauslomituksen järjestämisen siirtymisellä 1.1.2022 alkaen Kurikan kaupungille. Lisäksi Lappajärven varhaiskasvatustalvelujen järjestäminen siirtyi Alajärven kaupungille.

Tarkastuslautakunnan tietoon on viime vuoden tapaan tuotu kritiikkiä resurssien riittävyyden osalta. Henkilöstön kuormittuvuuteen ei juuri ole tullut parannusta viime vuodesta. Tehtävien sujuvan hoitamisen ja henkilöstön jaksamisen vuoksi tarkastuslautakunta edellyttää, että henkilöstömitoitusta tarkastellaan säännöllisesti ja henkilöstön jaksamiseen kiinnitetään riittävästi huomiota.

Työilmapiiri on tietyillä osastoilla edelleen haastava ja tilannetta pyritään hoitamaan ja purkamaan ulkopuolisen konsultin avustuksella. Kaupungin johdon tulee huolehtia siitä, että työpaikkakiusaamista ei esiinny ja jokainen työntekijä on oikeutettu kannustavaan ja motivoivaan työympäristöön. Muistutamme johtoa myös positiivisen palautteen antamisen tärkeydestä.

Tarkastuslautakunta on kuullut usealta osastolta, että henkilöstön työaika menee pakollisten työtehtävien hoitamiseen, eikä kehittämislle jää aikaa.

Kauhavan kaupungin täyttölupamenettelyprosessi koetaan raskaaksi. Jopa lakisääteisten tehtävien hoitamiseen liittyen tulee käydä läpi koko täyttölupamenettely, mikä kuormittaa turhaan virkahenkilöitä ja hidastaa viran tai toimen täyttämistä.

Rekrytointi on muuttunut hyvin haasteelliseksi. Osaavien tekijöiden löytäminen on osittain äärimmäisen hankalaa miltei jokaisella toimialalla. Tämän vuoksi on hyvin tärkeää huolehtia siitä, että Kauhavan työnantajakuva pidetään hyvänä ja huolehdimme olemassa olevien työntekijöiden työhyvinvoinnista.

2.3 Investoinnit

Kauhavan kaupunki investoi vuonna 2022 yhteensä lähes 12,7 miljoonalla eurolla. Investointituloja kertyi vajaa 200 tuhatta euroa. Tunnuslukujen valossa investointien määrä olivat poistoihin suhteutettuna edelleen liian korkealla tasolla. Vuoden 2022 suurimmat yksittäiset investoinnit olivat euroissa mitattuna Alahärmän koulukeskus (4,0 miljoonaa euroa) ja Korttesjärven koulukeskus (2,3 miljoonaa euroa). Investointien rahoittamiseen otettiin 6 miljoonaa euroa uutta pitkäaikaista lainaa.

Tarkastuslautakunta suosittelee kartoittamaan nykyisten kaupungin omistamien tilojen erilaisia käyttömahdollisuuksia ja tarvittaessa luopumaan turhista kiinteistöistä, joiden ylläpitokustannukset ovat käyttöön nähden suuret.

Strategian mukaisena tavoitteena on viedä investointien määrä kestäväälle tasolle ja selvittää investoinnin vaikutus vuosikustannuksiin osana päätösvalmistelua. Tavoitetta investointien vuositason laskemisesta neljään miljoonaan euroon vuodessa ei arvion mukaan toteudu ainakaan ennen koulukeskusinvestointien valmistumista. Lainakannan arvioidaan lähtevän konsernitasolla laskuun vuonna 2023.

Strategisena tavoitteena oli uuden varhaiskasvatuksen yksikön toiminnan aloittaminen 1.8.2022. Tarkastuslautakunta arvioi uudistuksen toteutuneen osittain, sillä määräaikainen toimintayksikkö otettiin käyttöön elo-syyskuussa. Tavoite Ylihärmän yhtenäiskoulun käynnistymisen arvioinnista jäi toteutumatta, sillä raporttia ei ole esitelty kasvatus- ja opetuslautakunnalle.

Vaikka investointeja oli paljon, tarkastuslautakunnan saamien tietojen mukaan niissä onnistuttiin hyvin. Tiettyjen kohteiden ja materiaalien osalta jouduttiin käymään hintaneuvotteluja, kun todelliset kustannukset nousivat tarjoushetken laskelmiin nähden kohtuuttomasti.

Tarkastuslautakunta suosittelee kehittämään investointiprosessia niin, että laaditaan hankkeittain investointien toteumaraportti, jossa käydään läpi kustannusten toteutuminen ja seuranta. Toteumaraportin laatiminen lisää avoimuutta.

Tulevien investointien osalta tarkastuslautakunta esittää, että tarjouspyynnöt laaditaan niin, että ne mahdollistavat paikallisten toimijoiden osallistumisen tarjouskilpailuihin.

Lisäksi tarkastuslautakunta muistuttaa, että investointien suunnitteluun ja toteuttamiseen ei saa liittyä kyläpolitiikkaa ja ”oman alueen” edusta huolehtimista, vaan tulevien investointien toteuttamisessa tulee ajatella Kauhavan kaupungin kokonaisuutta ja taloudellisuutta.

2.4 Yleishallinto

Yleishallinnon alle kuuluu keskusvaalilautakunta, tarkastuslautakunta, kaupunginvaltuusto ja kaupunginhallitus.

Kaupunginhallituksen tehtäväalueina ovat:

- hallinto ja talous
- ylijäämärahastot
- kehitystoimen hallinto
- elinkeinot ja kehittäminen
- maaseutu- ja lomatoimi

Strategisia tavoitteita oli asetettu koskien hyvän ja kehittyvän toimintaympäristön tarjoamista yrityksille ja kaupungin imagon kehitys asukkaiden ja yritysten näkökulmasta. Lisäksi tavoitteena oli parantaa laadukasta ja kustannustehokasta hallintopalvelujen ja kehityskeskuksen toimintaa sekä varmistaa asioiden käsittelyn ja päätöksenteon nopeus ja tasapuolisuus.

Koskien tavoitetta yritysten toimintaympäristön kehittämisestä oli tilinpäätöksellä asetettu neljä mittaria ja tavoitetasoa. Yhtenä mittarina tälle tavoitteelle oli Etelä-Pohjanmaan korkein työllisyysaste ja nouseva työpaikkamäärä. Tilastotietoja vuodelta 2022 ei ole vielä saatavilla, mutta vuoden 2021 tietojen mukaan työllisyysaste oli 75,6 %, mikä on Etelä-Pohjanmaan keskiarvoa (75,1 %) korkeampi. Työpaikkojen määrän osalta vuonna 2021 työpaikkoja oli yhteensä 6098, eli enemmän kuin vuonna 2020 (5892). Tavoitteen toteutumisesta vuodelta 2022 ei voida siis arvioida, mutta vuoden 2021 osalta tavoite näyttää toteutuneen. Yhtenä tavoitteena oli asetettu yritysten ja maatalojen saamien yritys- ja rakennetukien maakunnallista keskiarvoa korkeampi määrä. Tavoite oli tämän mittarin osalta toteutunut.

Hallintopalvelujen ja kehityskeskuksen toiminnan osalta strategiassa oli asetettu seuraavat tavoitetasot:

- Toimistopalveluiden tehokas, poikkihallinnollinen järjestäminen: toimistopalvelujen keskittäminen hallintopalvelujen alaisuuteen, prosessien kuvaaminen ja kehittäminen ja tiimimäinen toimintatapa
- Digitalisaation edistäminen: laaditaan tiedonhallintasuunnitelma
- Asioiden käsittelyaika: alle 3 kuukautta vireilletulosta
- Toimeenpano: tiedoksianto enintään 10 päivää päätöksenteosta, toimeenpano enintään 10 työpäivää päätöksen lainvoimaistumisesta
- Maaseututoimen palvelujen ja resurssien tehokas järjestäminen: Tilalukumäärä toimihenkilöä kohden on maakunnallista keskiarvoa korkeampi.

Tilinpäätöksellä esitetyn tiedon mukaisesti tavoitteet olivat toteutuneet muiden, paitsi tiedonhallintasuunnitelman laatimisen osalta. Tilinpäätöksellä ei ole kuitenkaan avattu esimerkiksi sitä, miten asioiden käsittelyaika ja toimeenpanoa on seurattu sekä sitä, miten hyvin tavoitteissa on onnistuttu. **Tarkastuslautakunta suositteleekin avaamaan tarkemmin tilinpäätöksellä esitettyjen mittareiden mittaamismenetelmiä ja tavoitteiden toteutumisen seurantaa.**

Tarkastuslautakunta toteaa tavoitteiden pääsääntöisesti toteutuneen. Kaupungin on kuitenkin tärkeää myös jatkaa tiivistä yhteistyötä alueen yritysten kanssa, jotta yritysten tarpeisiin osataan reagoida. Tarkastuslautakunta haluaa korostaa paikallisten yrittäjien ja kolmannen sektorin kanssa tehdyn yhteistyön merkitystä osana alueen elinvoiman kehittämistä.

Kaupunginhallitusta työllisti tilikauden aikana merkittävästi kaupunginjohtajan irtisanoutumisesta seuranneet tehtävät ja uuden kaupunginjohtajan rekrytointiprosessin läpivienti.

Talousarvioprosessia kehitettiin niin, että sen laatimiseen sitoutettiin enemmän kaupungin virkahenkilöitä, jolloin kaupunginhallituksen valmistelutyötä kevennettiin. Uudistus on koettu toimivaksi.

Hallintouudistuksen toteutus on edelleen kesken. Toteutusta jarruttaa tilakysymykset, politikointi ja kaupungin taloustilanne. Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan uudistus tulee saattaa loppuun.

2.5 Sivistystoimiala

Sivistystoimialan alle kuuluu kasvatusta ja opetuslautakunta, sekä elämänlaatulautakunta.

Kasvatusta ja opetuslautakunnan tehtäväalueina ovat:

- sivistystoimen hallinto
- varhaiskasvatusta
- esi- ja perusopetus
- lukiokoulutus
- 2. asteen ammatillinen koulutus

Kasvatusta ja opetuslautakunnalle oli asetettuna neljä strategista tavoitetta:

1. Kaksivuotisen esiopetuskokeilun käynnistämisen arviointi

2. Varhaiskasvatuksen uuden yksikön toiminnan aloittaminen Kauhavan keskustaajamassa
3. Opiskeluhuollon henkilöstöressin vahvistaminen
4. Ylihärän yhtenäiskoulun käynnistymisen arviointi

Esiopetuskokeilun osalta kokeilu loppuu vuonna 2024, mutta kokeilun väliraportti on tehtynä. Tavoitteen toteutumista ei siten voida vielä arvioida. Kauhavan keskustaajamassa aloittaneen varhaiskasvatuksen yksikön toiminta ei ole alkanut tavoitteen mukaisesti 1.8.2022, mutta alueella on alkanut elo-syyskuussa kuuden ryhmän toimintayksikkö Tiheikön päiväkotie-lo-syyskuussa. Tarkastuslautakunnan arvion mukaan tavoitteen voidaan katsoa toteutuneen hieman myöhässä alkuperäisestä aikataulusta.

Opiskeluhooltoon on tavoitteena ollut 3,55 htv koulukuraattoriressin lisäys ja tämä tavoite on toteutunut. Ylihärän yhtenäiskoulun käynnistymisen arviointiin liittyvä tavoite raportin esittämisestä kasvatus- ja opetuslautakunnalle ei ole toteutunut, sillä käynnistyminen on vielä kesken.

Elämänlaatulautakunnan tehtäväalueita ovat:

- elämänlaatualueen hallinto
- nuorisopalvelut
- liikuntapalvelut
- kulttuuripalvelut
- museopalvelut
- kirjastopalvelut
- kansalaisopisto
- musiikkiopisto / taiteen perusopetuksen laaja oppimäärä

Kirjastot tekevät tärkeää työtä kuntalaisten hyväksi ja lasten lukemisen edistämiseksi. Rahoitus on tiukassa, mutta osaan projekteista saadaan hankerahoitusta mm. AVI:ltä. Resurssit ovat hyvin niukat, sillä kirjastosta irtisanottiin peräti kolme henkilöä yt-neuvottelujen seurauksena. Määrä on suhteessa suuri, sillä kirjastokokonaisuutta jäi hoitamaan kahdeksan henkilöä. Tarkastuslautakunnalle on esitetty, että laadukkaiden palvelujen turvaamiseksi tarvittaisiin 12 henkilöä. Resurssien vähenemisen johdosta omatoimipäivät ovat lisääntyneet myös sivukirjastoissa. Kauhavalla on yksi kirjastoauto, joka tarkastuslautakunnan saaman tiedon mukaan on melko vanha ja huonokuntoinen. Kirjastoauton päivittämistä nykyaikaan tulee harkita. Tarkastuslautakunta on huolissaan kirjastoissa ajoittain esiintyvistä rauhottomuudesta, mikä on ongelma erityisesti Ylihärmässä. Kirjastojen rauhoittamiseen tulee pohtia keinoja.

Strategiassa elämänlaatulautakunnan toimialaan kuuluvat tavoitteet olivat:

1. Avustuskokonaisuuden selkiyttäminen
2. Elämänlaatualueiden toimenkuvien tarkistaminen
3. Ohjaamo-palvelun kehittämissuunnitelma
4. Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen/hyvinvointisuunnitelman jalkauttaminen
5. Elintapaohjauksen vakiinnuttaminen

Tarkastuslautakunta arvioi saamansa tiedon pohjalta tavoitteiden toteutuneen osittain. Avustuskokonaisuuden osalta jakoperusteet on päivitetty vuoden 2022 aikana.

Elämänlaatu- ja palveluiden toimenkuvien tarkastaminen ja päivittäminen on vielä kesken. Ohjaamo- ja palvelun kehittämissuunnitelma on laadittu. Hyvinvointisuunnitelma on ollut lausuntokierroksella lautakunnassa, mutta tarkastuslautakunnan arvion mukaan sen jalkauttaminen ei ole vielä alkanut. Kaupungissa on aloittanut syksyllä 2022 elintapaohjauksen ryhmä yhteistyössä työterveyden kanssa.

Sivistysosasto tulee jatkossa näyttämään kaupungin suurimpana toimialueena.

Tarkastuslautakunta on huolissaan resurssien riittävydestä ja henkilöstön jaksamisesta sivistysosastolla. Irtisanomiset ovat rasittaneet jäljelle jäänyttä henkilöstöä osittain hyvinkin merkittävästi, sillä työtehtävien määrä per henkilö on lisääntynyt. Henkilöstömitoitusta ja/tai työtehtävien järkevöittämistä tulee tarkastella.

2.6 Tekninen toimiala

Teknisen lautakunnan tehtäväalueita ovat tekninen hallinto, tilapalvelut, yhdyskuntateknikka, kaavoitus- ja mittaus- ja palo- ja pelastustoimi. Palo- ja pelastustoimi on siirtynyt 1.1.2023 alkaen hyvinvointialueelle. Teknisen toimialan tehtävänä ja tavoitteena on rakennusten ja rakennelmien toimivuuden ja teknisen kunnon ylläpito niin, että kiinteistöissä on turvallista ja terveellistä toimia.

Tekniselle toimialalle on asetettu strategiassa tavoitteita koskien lupaprosesseja, rakennusvalvonnan ja ympäristönsuojelun palveluita sekä kaavoitusta. Asiakasneuvonnan voidaan todeta toteutuneen hyvin, sillä hylättyjä lupapäätöksiä ei tehty ja asiakkaille on tarjottu energia- ja korjausavustusneuvontaa. Riittävän henkilöstömäärän osalta toimintakertomuksella todetaan, että valvonnan osalta teknisellä toimialalla olisi kehitettävää ja vain osa ympäristönsuojeluun liittyvistä valvontakäynneistä saatiin tehtyä. Ympäristölupien käsittelyajan tavoite alle 60 vrk käsittelyajasta ei myöskään toteutunut.

Merkittävä muutos teknisen toimialan lupa-asiointiin on sähköisen asiointi- ja lupapalvelun käyttöönotto. Sähköinen lupa-asiointipalvelu kilpailutettiin vuonna 2022 ja Lupapisteen käyttöönotto on alkanut 1.1.2023. Asemakaavojen laadinnassa oman työn osuus pysyi vähintään 40 %:ssa, mikä kertoo teknisen toimialan omasta osaamisesta.

Tarkastuslautakunta haluaa kiinnittää huomiota teknisen toimialan henkilöstöresursseihin. Erityisesti ympäristö- ja maankäytön resurssit ovat niukat. Ympäristönsuojelun osalta valvontakäyntejä ei ole pystytty toteuttamaan valvontaohjelman mukaisesti. Lisäksi ympäristölupien käsittelyajat olivat pitkiä. Kaavoja tekee tällä hetkellä yksi henkilö, joten toimenkuva on hyvin haavoittuva. Teknisellä osastolla korostuu osaavien henkilöiden rekrytoinnin haasteet, sillä tekijöitä on hankala löytää.

Kauhavalla on useita liikuntapaikkoja, joiden hyvä hoitaminen lisää asukasviihtyvyyttä ja asukkaiden liikuntamahdollisuuksia. Tarkastuslautakunnan saamien selvitysten mukaan liikuntapaikkojen hoitaminen on ajoittain haasteellista, sillä tekninen osasto ei resurssien

niukkuuden vuoksi ehdi reagoimaan ajoissa kausien ja lajien vaihtumiseen. Tarkastuslautakunta suosittelee pohtimaan liikuntapaikkavastaavan rekrytoimista/nimittämistä.

3 Yhteenveto

Sosiaali- ja terveystalouden sekä pelastustoimen siirtyessä hyvinvointialueiden hallinnoitavaksi Kauhavan kaupungin toimintakenttä kapenee, mikä toisaalta mahdollistaa paljon uutta mutta myös aiheuttaa paljon muutoksia kaupungin toimintaan. Sote-toimintojen poistuminen näkyy sekä tulo- että menopuolella. Vaikka tilikauden 2022 tilinpäätös oli yli 2 miljoonaa euroa ylijäämäinen, on kaupungin jatkettava päämäärätietoisesti kaupungin elinvoimaisuuden kehittämistä. Tässä merkittävänä tekijänä toimii yhteistyö niin alueen yritysten kuin myös kuntalaisten kesken.

Kustannusten kasvu hillitseminen vaatii talouden tasapainottamistyön jatkamista myös tulevaisuudessa. Tarkastuslautakunta on huolissaan velkaantumisen kasvusta etenkin korkojen merkittävän nousun vuoksi. Talouden tasapainottamisen lisäksi on kiinnitettävä huomioita myös kaupungin perustoimintojen kehittämiseen.

Kauhavalle saapui vuoden 2022 aikana noin 350 ukrainalaista pakolaista. Tarkastuslautakunta haluaa kiittää tilapäisen suojelun hyvästä toteutuksesta. Ukrainalaisille tehdyn kyselyn perusteella suurin osa heistä (48,2 %) asuu Ylihärmässä ja he ovat viihtyneet Kauhavalla hyvin. Heidän työtaustansa on varsin monipuolinen ja miltei puolella on korkeakoulututkinto. Tarkastuslautakunnan saaman selvityksen mukaan Kauhavalla voisi olla mahdollista aloittaa ammatilliseen tutkintoon valmistava koulutus vuoden 2023 aikana, jolloin opiskeltaisiin suomen kieltä ja ammattiin liittyviä opintoja samanaikaisesti.

Vuonna 2022 nousi sodan johdosta uuteen valoon muun muassa varautumisen merkitys. Tarkastuslautakunta haluaa kiinnittää viranhaltijoiden ja luottamushenkilöiden huomiota etenkin kunnan velvollisuuteen varmistaa sille määrättyjen tehtävien hoito myös mahdollisissa häiriötilanteissa.

Tarkastuslautakunta on kuullut tämänkin toimintavuoden aikana kolmannen sektorin toimijoita ja nostaa edelleen esiin sen, että Kauhavan kaupungin alueella toimii useita yhteiskunnalle tärkeitä yhteisöjä, joiden tukeminen on tärkeää. Monet näistä yhteisöistä tekevät työtä, jolla muun muassa ennaltaehkäistään syrjäytymistä ja tuetaan arjessa jaksamista.

Kauhavan kaupungin tarkastuslautakunta on tarkasteluvuoden aikana kuullut useita virkamiehiä ja luottamushenkilöitä, sekä saanut yhteydenottoja kaupungin asukkailta. Tarkastuslautakunnan omiin havaintoihin ja näihin saatuihin selvityksiin perustuvat asiat tuodaan esiin kootusti tässä arviointikertomuksessa. Keskeisimpinä havaintoina nostamme esiin kertomuksessa mainitut seikat. Tarkastuslautakunta odottaa vastinetta esittämiimme havaintoihin.

Allekirjoitukset

Kauhavalla 29. toukokuuta 2023

Kauhavan kaupungin tarkastuslautakunta

Vesa Takala
puheenjohtaja

Mika Ekola
varapuheenjohtaja

Tuomo Autio
jäsen

Virva Ylinen
jäsen

Jan-Erik Sandvik
jäsen

Leena Loukasmäki
jäsen

Tiina Hauta
jäsen

Anna-Maija Puhtimäki
jäsen